

Oláh Vilmos: Minden diktatúrát halálosan utáltam, legyen az zöld, barna vagy vörös

Csodák ideje a Péterfyben

Mindenkinek, aki részt vett az eseményekben, vagy csak szemtanúja volt, megvan a maga „ötvenhatja”. Oláh Vilmos sebésznek is, akinek a története szorosan összekapcsolódik a forradalomban meghatározó szerepet játszó Péterfy Sándor utcai Kórházzal.

Haiman Éva

A Péterfy Sándor utcai Kórház az 1956-os forradalom idején az egyik volt azoknak a kórházaknak, ahová a legtöbb sérültet szállították, ahol saját mentőszolgálatot hoztak létre, majd az ellenállás egyik központja lett. Nagyon sok fegyveres is ott talált pihenőhelyet, majd onnan indult a Corvin közbe és máshová. Obersovszky Gyula, Eörsi István ott nyomtatták a röplapokat. Oláh Vilmosnak, a kórház akkoriban még fiatal szakorvosának minderről személyes emlénye is van, amelyeket már nyugdíjas orvosként másokkal is megosztott A forradalom kórháza címmel írt könyvében.

A Péterfy egykori orvosa, aki ötvenhatos tevékenysége miatt csak nehezen talált munkát, ám akinek áldozatvállalását azóta számtalan kitüntetéssel, emlékéremmel ismerték el, siófoki otthonában fogad minket. Felesége – akkori menyasszonya –, Zsuzsa néni kávéval, üdítővel kínál. Hatvan éve alkotnak egy párt, és a harmónia, amit sugároznak, legalább olyan irigylésre méltó, mint az idén kilencvenesztendő Oláh Vilmos szellemi és fizikai erőnléte. Na meg az magával ragadó lelkesedés, amivel a magyar történelem meghatározó időszakáról mesél úgy, hogy közben egyszer sem érzi az ember azt, hogy egy hőssel, sokkal inkább hogy egy intelligens, a dolgokat a helyükön kezelő emberrel beszélget. Bár már sokan nem élnek azok közül, akik szavait megcáfolhatnák, ma is úgy fogalmaz: ő csak belesodródott az eseményekbe.

– 1956. október 23-án délután néhány orvoskollégámmal elindultunk a lengyelekkel való szimpátiatüntetésre a Bem térre. Közben többen arról beszéltek a tömegben, hogy mennek ledönteni a már évek óta halott, de még mindig rettegett Sztálin szobrát. A menyasszonyom a Lövház utcában lakott, felugrottam hozzá, mondván, Zsuzsi, ha akarsz történelmet látni, akkor gyere. Ha lett volna akkoriban mobiltelefon, bizony Debrecenből jöhettek volna a hívások, hogy ott már lőnek – meséli.

De nemhogy mobil nem létezett, vezetékese telefon is kevés volt, úgyhogy senki sem figyelmeztethette azt a sok embert, akik Oláh Vilmossal és menyasszonyával együtt végül is a rádióhoz indultak, mert a szobor addigra már nem állt, és hallották, hogy a Bródy Sándor utcában valami készül.

– Nem féltetek? – kérdezem.

– Akkor még nem – mondja. – Inkább hihetetlen volt, hogy miközben egy nappal korábban még mindenki attól félt, hogy ha három-négy ember összeáll, jönnek az ÁVH-sok, mert az már csoportosulásnak számított, most egy végeláthatatlan embertömeg hömpölygött végig a városban, azt skandálva, hogy Ruzszik, hazá! ami maga volt a szentségtörés. 8 óra környékén érthettünk a Bródy Sándor utca sarkára, ahonnan folyamatosan sodort befelé minket a tömeg, mint ha egy szardíniásdobozban lettünk volna. Aztán hallottuk, hogy egy kis csapat bement a rádióba. Pontosan 9 óra körül – megnéztem az órát, innen tudom – eldőrdült a sortűz. Befutottunk egy házba, fel az emeletre soktucatnyi. Belegondolni is szörnyű, mi lett volna, ha ez ma történik, amikor nem lehet csak úgy bemenni egy bérházba –, majd amikor elcsitult a zaj, ki az utcára és futás a Blaháig. A menyasszonyomat felraktam a 6-os villamosra, én pedig

gyakorlatilag végigszaladtam a Rákóczi úton, be a Péterfybe. Kedd volt ugyanis, és a keddi napokon a mi kórházunk volt a baleseti felvétele, így tudtam, hogy hozzánk fogják hozni a sebesülteket.

Mint az elbeszélésből kiderül, az egy hónappal korábban szakvizsgázott 29 éves sebész, aki – mint az már akkoriban is megszokott volt – addig ritkán jutott műtétre, a következő hetekben gyakorlatilag megállás nélkül sebesülteket látott el, operált.

– Eleinte volt némi káosz, mert mindenki mindent csinált. Aztán rájöttünk, hogy célszerűbb, ha szétoszt-

szolgálatot szervezett, órák alatt legalább hatvanan jelentkeztek sofőrnek és vagy száz-an-száz-húsz-an önkéntes ápolónak a környék lakói közül?

A pártnak és a szakszervezetnek fenntartott garázsból „kölcsonvett”, a vöröskereszt jelével felfestett autókkal azután folyamatosan vittek a kórházba sebesülteket a város különböző pontjairól. Annyian voltak végül, hogy az épület egyik szárnya alatt két emelet mélységben még a világháború miatt kialakított szükségkórtérmet, műtöket is meg kellett nyitni. A szokásos békeidős betegellátás ezzel végképp fenntarthatatlanná vált.

– Nem voltak hagyományos vizek, akiket elláttunk, megműtöttünk, azokat időről időre a más kórházakból ideiglenesen hozzánk igazolt vagy

mindenáron vissza akart menni harcolni. Mondtam neki, felterjesztem a legfelsőbb forradalmi tanácshoz, és ezzel a sérüléssel egészen biztosan megkapja az Ifjú forradalmár rendet. Ezzel a kis hazugsággal tudtam bent tartani és talán az életét is megmenteni.

A kórházban találkozott a koncepció perbe fogott és halálra ítélt Tóth Ilonával is.

– Éppen a műtőben voltam, amikor szinte berúgták az ajtót, és megjelent egy fiatal nő, mondván, azonnal hagyjam abba, amit csinállok, mert egy súlyosan sérült forradalmár kell megoperálni. Én mondtam, hogy azt nem tehetem, altatott beteget nem rakhatok félre, de ha megmondják, miről is van pontosan szó, megígérem, hogy ha ezzel az esettel végzek, őt veszem sorra.

egyezményre hivatkoztunk, arra, hogy nem büjtjük, csak kezeljük őket. Végül jött egy előjárójuk, aki leteremtette őket azzal: ha bűnösök, bíróság elé lesznek állítva. Később a tárgyaláson az egyik ÁVH-s, aki a kórteremből hallotta ezt a vitát, vallott mellettem: ha nincs ez a fiatal orvos, mármint én, mondta, akkor mi most csak nevek lennénk egy márványtáblán. Csodálatos dolog az orvosi hivatásban, hogy amint a fronton, itt is ugyanúgy gyógyíthatunk a szovjet harcost, a partizánt, a németet és a magyart, ezért miniket senki nem vonhatott felelősségre.

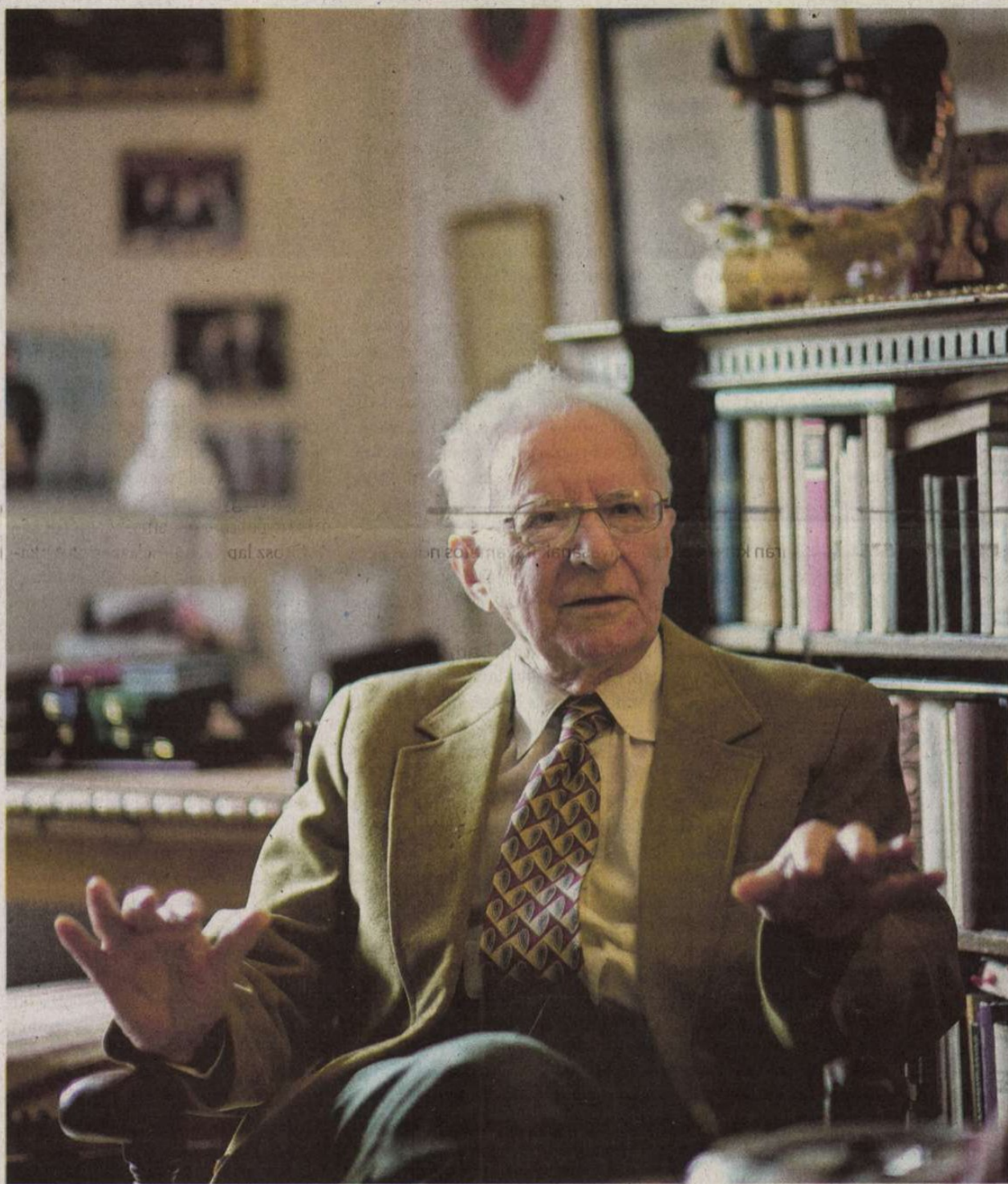
1957 tavaszán mégis elbocsátották, és később eljárást is indítottak ellene. Erre így emlékszik vissza: – Engem is megpróbáltak egy koncepció perbe belekeverni. Szerették volna bebizonyítani, hogy a magyar forradalmat nyugati fegyverek segítették. Nekem az lett volna a szerepem, hogy aláírok egy papírt, amelyen az állt, hogy amikor október 29-én éjjel segélyszállítmányt hoztam be az osztrák–magyar határról (ez igaz volt), miután a rakodás éjjel folyt, mit sem sejtve valójában egy fegyverszállítmányt hoztam Budapestre. Mondtam a kihallgatósítetteknek, hogy ezt senki sem fogja elhinni, hiszen az utakon mindenütt orosz katonai ellenőrzés volt, helyben agyonlőtték volna bennünket, ha ez így történik. Végül elengedtek, de hetekig nem mertünk hazamenni. Nagyon szerettem fotózni, sok felvételt készítettem a forradalom idején, de mindent meg kellett semmisíteni, mert életveszélyes lett volna a megőrzésük.

A képtelen vádat végül ejtették ellene, ám azt nem másíthatta meg, hogy még amikor javában zajlott a forradalom, a kórház forradalmi munkástanácsának elnökhelyettesévé választották. Akkor sem, ha ez a távollétében történt. Mert bár – mint fogalmaz – sosem politizált, „családi okokból” nagyon is rendszerellenes volt. – Az apámat a bejövő orosz katonák majdnem agyonlőtték '44-ben, a bátyámat pedig mint volt katonatisztet kitelepítették. Egyébként minden diktatúrát halálosan utáltam, legyen az zöld, barna vagy vörös.

Így igazán nincs mit csodálkozni azon, hogy a fiatal, ámde a forradalomnak köszönhetően óriási rutinra szert tett sebész csak nehezen kapott állást. Aztán sikerült Nyíregyházán elhelyezkednie, és az ott töltött évek alatt sokat tanult a szakmáról, új műtéti eljárásokat végezhetett, szabadidejében pedig Albert Schweitzer könyvét fordította. Schweitzerrel évekig levelezett, ő alapította meg a magyarországi Albert Schweitzer Társaságot. 1964-től a hatvani kórház baleseti sebészetén dolgozott, majd 1968-ban lett másodfőorvos az akkor nyílt siófoki kórházban.

– Még épült a siófoki kórház, amikor megkérdeztem az igazgatót, nem kell-e neki egy jó baleseti sebész. Kellett.

Majdnem fél évszázada Siófok az otthona, ő pedig a város elkötelezett híve lett. 2014-ben azután meg is halálta ezt a város azzal, hogy díszpolgári címet adományozott Oláh Vilmosnak.

„Az adminisztráció elmaradt, a főkönyvbe, amit a forradalom előtt a kórlappal együtt nagyon pontosan kellett vezetni, most csak a diagnózist írtuk be meg azt, honnan hozták a sérültet”

Fotó: Kurucz Árpád

juk a sérülteket a szerint, hogy ki mihez ért jobban. Így kaptam én a hasi és a koponyasérülteket. Az osztályvezető és az adjunktus nem jött be sem aznap, sem később, én viszont három vagy négy héttel haza sem mentem a Batthyány utcai társbérletembe.

Ennek köszönhetően Oláh Vilmos közvetlen szemtanúja lehetett annak az időszaknak is, amit ő a csodák idejének nevez. Hiszen – mondja – mi másnak lehet nevezni azt, amikor a VII. kerületi „Chicago” lakosai ruháskosárban hordták a kórházba a forradalmároknak spájzuk legféltettebb kincseit? Vagy amikor a Péterfy veradóállomása előtt százméteres sorokban álltak az önkéntes véradoók, hogy így segítsék a sebesült harcosokat? Vagy azt, hogy amikor az Országos Mentőszolgálat már nem bírta a terhelést, és néhány kórház, köztük a Péterfy is saját mentő-

vidékről Pesten ragadt kollégák látogatták. Az adminisztráció elmaradt, a főkönyvbe, amit a forradalom előtt a kórlappal együtt nagyon pontosan kellett vezetni, most csak a diagnózist írtuk be meg azt, hogy honnan hozták a sérültet. Bár ennek inkább az általános zűrzavar, semmint az előrelátás volt az oka, később életmentőnek bizonyult, hiszen novemberét követően a főkönyv többet volt a nyomozó hatóságoknál, mint nálunk.

1956 ősze sok emlékezetes esettel is megajándékozta a fiatal sebészt. Az egyiket úgy nevezte: „az én kis forradalmár hősi”. – Tizenöt év körüli, mokány kis gyereket hoztak be, aki nyaklövést kapott. Isteni szerencséje volt, mert úgy ment keresztül a nyakán a lövedék, hogy nem ért nemes szervet. Bekötöttem, mondtam neki, feküdjön le, súlyos a sérülése, na de ő

Mondtam, hogy addig tegyenek nyomkötést a vérzésre. Akkor kicsit megnyugodott és bemutatkozott a lányka: „Tóth Ilona szigorló orvos vagyok” – mondta. Egy lánnglelkű gyerekleányka volt ő, akiről még véletlenül sem lehet feltételezni, hogy gyilkoljon, és amikor évekkel később módom volt átnézni a peranyagát, meg is győződhettem arról, hogy koholt vádakról lehetett csak szó.

Orosz katonákat, sőt ÁVH-sokat is vittek a Péterfybe, bár az utóbbiakat döntően a BM Kórházban látták el.

– A 9-es kórteremben helyeztük el a pártház, az ÁVH sérültjeit. Gyorsan kórházi pizsamát adtunk rájuk, és mondtuk nekik: egyetlen szót se senkinek! Néhányan azonban megneszelték ezt, és egyszer csak négy fiatal fegyveres jött, hogy leviszik őket az udvarra kivégezni. Orvosi eskünkre, a genfi

Készült az 1956-os Emlékbizottság támogatásával, A magyar szabadság éve programsorozat keretében.

